

Yleislääketieteen erityiskoulutus

Opinto-opas

Voimassa 1.8.2020 alkaen toistaiseksi

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	3
2. OPINTO-OIKEUDEN HAKEMINEN.....	3
3. KOULUTUKSEN TAVOITTEET.....	4
4. KOULUTUKSEN RAKENNE JA SISÄLTÖ.....	5
4.1. Terveyskeskusjakso.....	5
4.2. Sairaalajakso.....	6
4.3. Muu työkokemus.....	6
4.4. Teoriakoulutus.....	7
5. KOULUTUSJAKSOJA KOSKEVIA YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ.....	7
6. TODISTUKSEN HAKEMINEN.....	8
7. HALLINTOJÄRJESTELMÄ JA PÄÄTÖKSENTEKO.....	8

YEKopinto-oppaaseen tehdyt muutokset 1.8.2020 voimaan tulon jälkeen:

Päivämäärä	
31.1.2022	Poistettu kappale 6: <i>Muussa kuin EU/ETA-valtiossa suoritettu tutkinto</i> ja sisältö siirretty kappaleeseen 2.
31.1.2022	kappaleessa 2 tarkennettu osalaillistuksen ja täyslaillistuksen määritelmää.
31.1.2022	Kurssimuotoinen koulutus on korjattu teoriakoulutukseksi.

1. JOHDANTO

Tässä oppaassa kuvatut yleiset koulutusvaatimukset koskevat kaikkia yleislääketieteen erityiskoulutusta (YEK) suorittavia riippumatta opinto-oikeuden myöntämisaikajankohdasta.

YEK perustuu EU:n direktiiviin 2005/36/EY ammattipätevyyden tunnustamisesta, muutettu direktiivillä 2013/55/EU. Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaminen Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen tai Turun yliopistossa on edellytys oikeudelle toimia sosiaalivakuutuksen piirissä Euroopan Unionin muissa maissa kuin Suomessa. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta ([1355/2014](#)) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta ([56/2015](#), muutettu asetuksella [55/2020](#)). Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamisesta tehdään merkintä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valviran) ylläpitämään terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin Terhikkiin. Yliopistot toimittavat yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamisesta tiedon suoraan Valviraan.

Yliopistoissa koulutuksesta vastaa yleislääketieteen oppiaine. Oppiaine vastaa koulutuksen laadusta ja kehittämisestä sekä teoreettisen koulutuksen järjestämisestä. Oppiaine hyväksyy koulutusterveyskeskukset ja valmistelee terveyskeskusten koulutus sopimukset oman sairaanhoitopiiriin erityisvastuualueellaan (erva) ja ylläpitää koulutuspaikkarekisteriä. Oppiaine koordinoi terveyskeskuksissa tapahtuvaa koulutusta ja sen sisältövaatimuksia.

2. OPINTO-OIKEUDEN HAKEMINEN

Yliopisto voi ottaa yleislääketieteen erityiskoulutukseen henkilön, joka on suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai vastaavan koulutuksen ulkomailla ja jolle Valvira on myöntänyt toistaiseksi tai määräajaisesti voimassa olevan oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia Suomessa (täyslaillistus) tai oikeuden harjoittaa kyseistä ammattia Suomessa toisen johdon ja valvonnan alaisuudessa (osalaillistus) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ([L2017/347 6 a §](#)) mukaisesti. Opinto-oikeus voidaan myöntää vain määräajaisen laillistuksen voimassaolon ajaksi.

Kyseinen lainkohta (L2017/347 6 a §) koskee henkilöä, joka on suorittanut lääkärin perustutkinnon sellaisessa **EU- tai ETA-valtiossa**, jossa lääkärin ammatinharjoittamisoikeuden edellytyksenä on tutkinnon jälkeisen ammatillisen harjoittelun suorittaminen. Ammatinharjoittamisoikeus myönnetään 3 vuoden määräajaksi. Valvira voi perustellusta syystä pidentää 3 vuoden määräaikaa. Lisätietoa [Valviran sivuilta](#).

Muussa kuin EU- tai ETA-valtiossa lääkärin perustutkinnon suorittanut voi toimia Suomessa lääkärinä vain Valviran luvalla. Lisäksi oikeuteen harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä vaaditaan, että koulutettava on suorittanut Valviran erikseen määräämät lisäopinnot ja kuulustelun. Yliopisto voi ottaa yleislääketieteen erityiskoulutukseen henkilön, jolle Valvira on myöntänyt toistaiseksi tai määräajaisesti voimassa olevan oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia Suomessa (täyslaillistus).

YEK-vaiheen suorituksia voidaan käyttää erikoislääkärikoulutukseen, kun henkilöllä on Valviran myöntämä oikeus harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. **Täten suoritukset erikoislääkärikoulutusta varten eivät ala kertyä henkilölle, jolla on ammatinharjoittamisoikeus toisen johdon ja valvonnan alaisuudessa** (L2017/347 6 a §). Esimerkiksi osalaillistettuna tehty terveyskeskusjakso ei kelpaa erikoislääkärikoulutuksen 9kk terveyskeskusjaksoksi.

Opinto-oikeutta haetaan siitä yliopistosta, missä lääketieteen lisensiaatin tutkinto on suoritettu.

Ulkomailla lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneet voivat valita, mihin yliopistoon hakevat. Koulutukseen hakeutuessaan hakijan on toimitettava hakemusasiasiakirjojen liitteinä todistus suorituksesta lääkärintutkinnosta, Valviran päätös ammatinharjoittamisoikeudesta ja henkilöllisyyden todentaminen, mikäli hakija on valmistunut muualta kuin ko. yliopistosta.

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain (L2007/1200 18 a §) mukaisesti koulutettavan on itse huolehdittava siitä, että hänellä on riittävä kielitaito opintojen suorittamiseksi terveyspalvelujärjestelmässä. Koulutettava liittyy kopion kielitaidon osoittamasta todistuksesta tai opintosuosotuksesta rekisteröityessään YEK-koulutukseen. Suomen kielellä suoritettu perusopetus, toisen asteen tutkinto tai korkeakoulututkinto riittävät todisteeksi suomen kielen taidosta. Suomen kielen taidon voi todistaa myös suorittamalla Opetushallituksen [yleisestä kielitutkinnon](#) (YKI) vähintään tasolla 4 kokeen kaikissa osakokeissa tai [Valtionhallinnon kielitutkinnon](#) vähintään arvosanalla hyvät taidot kaikista osakokeista.

Vuodesta 2019 alkaen opinto-oikeudet yleislääketieteen erityiskoulutukseen on myönnetty 6 vuodeksi.

3. KOULUTUKSEN TAVOITTEET

Tavoitteena on perehdyttää koulutuksessa oleva lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintaan ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Eri toiminta-alueisiin tutustumisen lisäksi on tärkeää, että koulutuksessa oleva lääkäri saa kuvan potilaan kokonaisuudesta, hoidon porrastuksesta ja hoitoa tukevista konsultaatiomahdollisuuksista sekä lääkärintyön kliinisestä hallinnasta. Myös kokemuksen saaminen moniammatillisesta tiimityöstä ja tiimin johtamisesta osana nykyaikaista työyhteisöä kuuluu koulutusvaiheen sisältöihin. Lisäksi tavoitteena on, että erityiskoulutuksen jälkeen lääkäri

- ymmärtää perusterveydenhuollon merkityksen sosiaali- ja terveydenhuollossa,
- tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden toimintaa ja hoidon porrastusta,
- ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen potilaan kohtaamisessa sekä kykenee toimimaan tiimin jäsenenä,
- tunnistaa perusterveydenhuollossa ominaiset diagnostiset strategiat sekä keskeiset tutkimus- ja hoitomahdollisuudet,
- tuntee keskeisten kansanterveysongelmien ehkäisy- ja hoitokeinot sekä tunnistaa kuntoutuksen osaksi hoitoa,
- hallitsee vastaanottotilanteen, tunnistaa oman osaamisensa rajat, kykenee käyttämään tietolähteitä hoitopäätösten tukena sekä
- ottaa vastuun päätöksistään ja tunnistaa hoitopäätösten vaikutukset, kustannukset ja muut seuraukset.

Työsuhteensa aikana koulutuksessa oleva lääkäri toimii vastuullisena työntekijänä noudattaen niitä säädöksiä ja määräyksiä, joita tehtävistä on erikseen annettu, ja häntä koskevat normaalit työ- ja päivystysjärjestelyt. Koulutuksessa oleva lääkäri vastaa itse toiminnastaan myös päivystysaikana. Lisäksi hänen on koko koulutuksen ajan osallistuttava säännöllisesti toimipaikkakoulutukseen.

4. KOULUTUKSEN RAKENNE JA SISÄLTÖ

YEK kestää kokopäiväisenä 3 vuotta (A56/2015 8§). Yliopistot voivat hyväksilukea tähän 3 vuoden laajuiseen koulutukseen Suomessa ja Belgiassa suoritetusta LL-tutkintoon sisältyvästä kliinisestä koulutuksesta 1 vuoden. Hyväksiluettu aika ei lyhennä LL-tutkinnon jälkeen suoritettavaa asetuksessa edellytettyä vähintään 9 kuukauden terveystieteiden osastojen eikä vähintään 6 kuukauden sairaalajakson vaatimusta. Näin ollen Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneilla YEK:n pituus on 2 vuotta. Mikäli lääketieteen lisensiaatin tutkinto on suoritettu muualla kuin Suomessa, koulutukseen tulee sisältyä 3 vuotta työkokemusta ammatinharjoittamisoikeuden (L2017/347 6 a §) myöntämisen jälkeen.

Koulutuksen suorittamiseksi lääkärin on

- toimittava lääkärin tehtävissä yliopiston hyväksymässä terveystieteiden osastossa vähintään 9 kuukauden ajan suorassa palvelusuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään; (palvelusuhdevaatimusta ei sovelleta niihin lääkäreihin, jotka ovat saaneet lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetussa asetuksessa (1435/1993) tarkoitetun PTL-koulutuksen suorittamista koskevan opinto-oikeuden ennen 1.9.2010),
- toimittava lääkärin tehtävissä yliopiston hyväksymässä sairaalassa vähintään kuuden kuukauden ajan,
- osallistuttava säännöllisesti edellisissä kohdissa tarkoitettujen toimintayksiköiden toimipaikkakoulutukseen sekä
- suoritettava yliopiston hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin teoriakoulutus, joka perehdyttää terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään.

4.1. Terveystieteiden osasto

Terveystieteiden osasto suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveystieteiden osastoissa, jotka täyttävät koulutus sopimuksessa määritellyt laatu kriteerit. Kunkin yliopiston yleislääketieteen oppiala solmii koulutus sopimukset omalla vastuualueellaan.

Jaksoon kuuluu käytännön koulutuksena vähintään 9 kuukautta työtä koulutusterveydenhuollon osastossa suorassa työsuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään. Koulutusterveydenhuollon on täytettävä ainakin seuraavat kriteerit:

- terveystieteiden osastossa on nimetty koulutusvastaava, lokikirja käytettävissä ja koulutettava käyttää lokikirjaa.
- terveystieteiden osaston koulutusvastaava nimeää jokaiselle koulutettavalle henkilökohtaisen ohjaajan, joka on suorassa työsuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.
- ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu aikaa 2 tuntia viikossa.
- terveystieteiden osastokoulutuksessa on varmistettu riittävä osaaminen kunnan vastuulla olevaan kansanterveys työhön sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyöhön.
- terveystieteiden osastossa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät.
- terveystieteiden osastossa on järjestettävä vähintään 100 tuntia vuodessa toimipaikkakoulutusta, josta osan on oltava moniammatillista ja koulutettavan on osallistuttava toimipaikkakoulutukseen.
- koulutettavalla on oltava mahdollisuus osallistua vähintään päivä kuukaudessa toimipaikan ulkopuoliseen koulutukseen.
- koulutettavalla on oltava mahdollisuus osallistua vaadittuun teoreettiseen koulutukseen (16h).

Hyväksytyt koulutusterveydenhuollon osastot löytyvät valtakunnallisilta [verkkosivuilta](#).

Terveystieteiden osaston aikana koulutettava perehtyy monipuolisesti vähintään 4 terveystieteiden osaston

toiminta-alueeseen kuten ajanvarausvastaanottoon (vähintään 3 kk), päivystykseen, lasten- tai äitiysneuvolaan, kouluterveydenhuoltoon, vuodeosastotoimintaan, mielenterveystyöhön tai ikäihmisille kohdennettuihin palveluihin. Perusterveydenhuollon päivystystä ja vuodeosastotoimintaa hyväksytään koulutuspaikkavaatimusten täytyessä yhteensä korkeintaan 3 kk.

Terveyskeskusjakson laaja-alaisuus ja monipuolisuus on toteuduttava 9 kuukauden aikana. Mikäli työ suoritetaan jaksoissa eri terveyskeskuksissa, on koulutettavan itse huolehdittava siitä, että hän perehtyy eri terveyskeskusjaksojen aikana useaan toiminta-alueeseen. Monipuolisen ja laaja-alaisen terveyskeskusjakson sisältö pitää ilmetä henkilökohtaisen kouluttajan tai ohjaajan antamalla koulutustodistuksella, joka löytyy lokikirjasta.

Arviointi ja lääkärin ohjaus

Koulutuksen arviointi ja kehittäminen tarkoittavat sekä koulutettavan osaamisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan osaamisen arvioinnista. Ohjaaja voi käyttää apunaan ohjaajan opasta ja lokikirjaa. Arvioinnissa suositellaan käytettäväksi soveltuvin osin erikoislääkärikoulutuksesta annettuja ohjeita.

Terveyskeskusjakson kehittämistä ja laadun seuranta varten koulutettavan on arvioitava terveyskeskusoppimisympäristöään. Hän täyttää ja palauttaa sähköisen arviointilomakkeen kaikista vähintään 3 kuukauden kestoisista terveyskeskusjaksoista niiden suorittamisen jälkeen. Sähköpositivahvistus arviointiin vastaamisesta toimitetaan todistushakemuksen liitteenä yliopistolle. Arviointi kerätään nimettömänä.

4.2. Sairaalajakso

Koulutukseen sisältyvän vähintään 6 kuukauden sairaalajakson voi suorittaa koulutussairaaloissa, jotka on hyväksytty erikoislääkärikoulutuksen koulutuspaikoiksi. Koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja myös sairaalajakson ajan.

4.3. Muu työkokemus

Koulutuksesta enintään 6 kuukautta voi olla työtä muussa yliopiston hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon toimipaikassa. 1.8.2020 jälkeen alkavia työkaksoja voidaan hyväksyä vain sellaisesta toimipaikasta, jolla on voimassa oleva koulutus sopimus yliopiston kanssa. Muun työkokemuksen hyväksyminen edellyttää nimettyä ohjaajaa, ohjausta ja osallistumista toimipaikkakoulutukseen. Muuhun työkokemukseen voidaan oppiaineen vastuuhenkilön päätöksellä hyväksyä myös muuta koulutuskokonaisuuteen sopivaa työkokemusta esim. lääketieteellinen tutkimustyö.

Toimimista apulaisopettajan tai kliinisen opettajan, assistentin tai päätoimisen tuntiopettajan virassa hyväksytään koulutukseen edellyttäen, että siihen sisältyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa sairaalassa tai terveyskeskuksessa tai kliinistä toimintaa työn sisällön perusteella.

Ulkomailla suoritettu työ

Ulkomailla suoritettua työtä voidaan hyväksyä koulutukseen työn sisällön perusteella (enintään 3 kuukautta 1.8.2020 jälkeen opinto-oikeuden saaneilla). Oppiaineen vastuuhenkilö päättää harkintansa mukaan ulkomaisen työn hyväksymisestä. Koulutettavan on esitettävä suomen-, ruotsin-, tai englanninkielinen työtodistus, josta käy ilmi työkakso, työn sisältö, viikkotuntimäärä sekä palkalliset ja palkattomat poissaolot tai keskeytykset taikka maininta siitä, että niitä ei ole. Ulkomailla suoritettulla työllä ei voi korvata koulutukseen kuuluvaa pakollista 9 kuukauden terveyskeskusjaksoa.

Varusmies- tai siviilipalvelu

Oppiaineen vastuuhenkilö voi harkintansa mukaan hyväksyä varusmies- ja siviilipalveluun sisältyvää työskentelyä päätoimisissa lääkärin tehtävissä työn sisällön perusteella. Varusmies- tai siviilipalvelulääkärinä toimimisella ei voi kuitenkaan korvata koulutukseen kuuluvaa pakollista 9 kuukauden terveyskeskusjaksoa.

4.4. Teoriakoulutus

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen aikana suoritetaan yliopiston hyväksymä ja järjestämä vähintään 16 tunnin terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävä teoriakoulutus.

5. KOULUTUSJAKSOJA KOSKEVIA YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

9 kuukauden terveyskeskusjakso ei vanhene, mutta yli 9 kuukauden menevä koulutusjakso vanhenee 10 vuodessa. Myös muut koulutusjaksot sekä teoriakoulutuksen kurssit vanhenevat 10 vuodessa siitä ajankohdasta, kun YEK-todistusta haetaan. Lyhin koulutukseksi hyväksyttävä työjakso on kuukausi kokopäiväistä työtä (kalenterikuukausi tai 30 pvää). Koulutus voidaan suorittaa osittain myös osa-aikaisessa työsuhteessa. Osa-aikaiseksi koulutukseksi voidaan katsoa vähintään 50 % kokopäiväisestä työsuhteesta. Kertymä lasketaan suhteessa tehtyyn työaikaan.

Koulutusta ei voi suorittaa kokonaisuudessaan osa-aikaisilla työsuhteilla, vaan koulutukseen tulee sisältyä kokopäivätoimista työtä vähintään 3 kuukautta sairaalassa ja vähintään 3 kuukautta terveyskeskuksessa samassa toimipaikassa. Osa-aikaisen työn sisällön tulee olla täysipäiväistä työtä vastaavaa. Kokopäivätoiminen 3 kuukauden koulutusjakso suositellaan tekemään yhtäjaksoisesti, mutta vähintäänkin 1 kuukauden jaksoina.

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevistä syistä pidetystä virkavapaudesta, koulutusta varten otetusta virkavapaasta, sairauslomasta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen 1 kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää koulutusta virkavapauden ajan. Lisätietoja poissaolojen ja keskeytysten vaikutuksesta koulutuksen kestoon on yliopistojen ammatillisen jatkokoulutuksen verkkosivuilla.

Keskeytyspäiviksi ei lasketa mm. seuraavia:

- vuosilomapäivät
- lomarahavapaat
- säästövapaat (palkalliset)
- aktiivivapaat
- päivystysvapaat, säteilyvapaat, tartuntatautilakiin liittyvä pakollinen karanteenivapaa
- täydennyskoulutus (työn edellyttämä tai palkallinen)
- ulkomainen koulutus (palkallinen)

Kun mm. seuraavien päivien yhteenlaskettu määrä ylittää 30 pv kalenterivuodessa, vähennetään ylimenevä aika suoraan palvelusta:

- sairausloma (palkallinen)
- tilapäinen hoitovapaa (palkallinen tai palkaton)
- pakottavat perhesyyt
- äitiysloma, isyysloma, vanhempainvapaa (palkallinen tai palkaton)
- opintovapaa mukainen opintovapaa

- opiskelu (palkaton)
- lomaloma kuulustelua varten
- puolustusvoimien kertausharjoitukset
- lomautukset tai säästösyöt

Seuraavat päivät vähennetään suoraan palvelusta:

- yksityisasia (palkaton)
- virkavapaus tai työloma (palkallinen tai palkaton)
- sairausloma (palkaton)
- hoitovapaa (palkaton)
- vuorotteluvapaa (palkaton)
- sopeuttamisvapaa

6. TODISTUKSEN HAKEMINEN

Suoritettuaan koulutuksen, koulutettava hakee todistusta siitä yliopistosta, jossa on kirjoilla yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Hakemuslomakkeen saa oman yliopiston verkkosivuilta.

Hakemukseen on liitettävä jäljennökset palvelutodistuksista, kouluttajan antama koulutustodistus terveyskeskusjakson monipuolisuudesta sekä todistus teoriakoulutuksesta. Henkilöstö- tai palkkatoimiston antamassa palvelutodistuksessa on oltava maininta työjaksosta, viikkotuntimäärästä sekä kaikista palkattomista ja palkallisista poissaoloista, taikka maininta, ettei mitään poissaoloja ole ollut. Lisäksi hakija on tehnyt sähköisen arviointilomakkeen kaikista vähintään 3 kuukauden kestoista terveyskeskusjaksoista niiden suorittamisen jälkeen.

Opinto-oikeuden myöntänyt yliopisto antaa todistuksen koulutuksen suorittamisesta riippumatta siitä, minkä yliopiston vastuualueella käytännön koulutus on suoritettu.

7. HALLINTOJÄRJESTELMÄ JA PÄÄTÖKSENTEKO

Yliopistot vastaavat siitä, että koulutus noudattaa annettuja määräyksiä ja hyväksyvät ne terveyskeskukset ja sairaalat, joissa suoritettu koulutus hyväksytään.

Yliopistot valvovat koulutuksen toteutumista vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa koulutuspaikoiksi hyväksytyissä yksiköissä. Yliopistot myöntävät opinto-oikeuden koulutukseen, hyväksyvät teoriakoulutuksen, vastaavat koulutuksesta ja opintoja koskevista asioista ja antavat todistuksen.